

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

M. Ant. Mvreti Variarvm Lectionvm Libri XV

Muret, Marc-Antoine

Antverpiæ, M. D. LXXXVI.

Cap.1. De prænotationibus, quibus scientiarum omnium principia debentur.
explicatu[m] & correctum principium post eriorum analyticorum
Aristotelis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70864](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70864)

M. ANTONII MVRETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM.

VARIARVM LECTIONVM

LIBER SEXTVS.

De praenotionibus, quibus scientiarum omnium principia debentur. explicatum & correctum principium posteriorum Analyticorum Aristotelis.

CAPVT I.

FORVM quæ ab hominibus aut discuntur, aut docentur, non nulla eiusmodi sunt, vt planè nullam mentis agitationem requirentia, sensu propè nitantur vno: alia, in quibus motus quasi quidam mentis necessarius est, progredientis ex vno in aliud, viamque sibi paulatim ex aliis ad alia munientis. etenim vbi quis, exempli causa, saltare discit, nullo ad eam rem mentis motu indiget: tantum opus est, vt quod magistrum facientem viderit, id ipse quoque imitari studeat, & ea quæ videt, in memoria infigere: vt, cum volet postea, etiam sine doctoris opera, eodem modo, atque ordine corpus mouere possit. iis autem in rebus nullum omnino mentis esse munus, vel ex eo intelligi potest, quòd talia etiam bestia discunt: quodque in hominum genere non minùs sæpe tardo & hebeti quàm celeri & acuto præditis ingenio, talium artium præstantiam contingere videmus. ac cum illa philosophiæ, vt ita dixerim pro-

rim progymnasmata discimus, quæ, propter perfectio-
nem, commune disciplinarum nomen effecerunt
suum: multoq. magis, cùm ad illam ipsam bonorum
omnium parentem philosophiam accedimus: ibi veri-
cernitur & exercetur illa vis, quam Græci, quorum
fuit & doctrina maior & verborum copia vberior, *de-
votay*, vulgares sapientiæ magistri, non vtitato veteri-
bus, magis quàm ad rem exprimendam non apto vo-
cabulo, discursum nominarunt. Quod vtinam veni-
set in mentem priscis illis Latini sermonis auctoribus
aut hoc ipso vti, aut aliud nobis quo vteremur tradere:
simulque alia quamplurima procudere, quorum ope
philosophia Latinis litteris explicari commodè posset.
præstiterat, aliquid diligentia, sine fuce, & sine pom-
pa, conferre ad eam rem, quàm stultos illos non modò
ante victoriam, sed propè ante pugnam prænas canere:
& tam sæpe gloriari, ac clamare, victam à se etiam
verborum copia Græciam: cuius ipsi tantam illam ac
copiosam supellectilem non modò adæquare, sed ne
contemplari quidem satis atque inspicere potuissent.
sed profectò ita est, vt dicam; nulli vnquam, qui res
ignorarent, nomina, quibus eas exprimerent, quaesie-
runt. beati autem illi, & opulenti, & omnium gentium
victores Romani in petendis honoribus, & in pre-
satis ciuibus, & in exteris nationibus verbo compo-
nendis, re compilandis occupati, philosophandi cu-
ram seruis aut libertis suis, & Græculis esurientibus re-
linquebant. ipsi, quod ab auaritia, quod ab ambitio-
ne, quod à voluptatibus reliquum erat temporis, eius
si partem aliquam aut ad audiendum Græcum quem-
piam philosophum, aut ad aliquem de philosophia li-
bellum vel legèdum, vel scribendum contulissent, iam
se ad eruditionis culmen peruenisse, iam victam à se &
profliga-

profligatam iacere Græciam somniabant, sed nos, eis
omnibus, pergamus id exequi, de quo dicere institueram.
Est igitur quædam *διδασκαλία* ἢ *μάθησις διανοη-*
ται: quædam in qua τῆς διανοίας nullum munus, nul-
lum officium est. ad hanc nullius rei necessaria est
prænotio. illa perfici, nisi antecepta aliqua & ante-
gressa notione, non potest. è perceptis enim quibus-
dam & cognitis rebus moueatur ἢ *διάνοια*, necesse est:
& ex iis ad alia quæ nondum etiam cognita sunt, fe-
ratur. atque id causæ est, cur summus magister, Ari-
stoteles, principio libri tertij Analyticorum scripserit,
omnem *διδασκαλίαν*, & omnem *μάθησιν*, quæ quidem
sunt *διανοητικῆν*, effici & existere ex anticipata notione.
Atque id in Geometria, ceterisque mathematicis fa-
cillimè perspicitur potest. etenim quem, quæso, ordinem
tenent, qui eas docent? num acceptam auditorem
confestim deducunt ad ea, in quibus vi & facultate
τῆς διανοίας opus est? minimè verò: sed primùm tradunt
definitiones, postulata, communes sententias: quæ om-
nia sine vilo (vt ita dicam) discursu mens apprehen-
dit. tum demum veniunt ad theoremata, & ad pro-
blemata, in quibus iam ἢ *διάνοια ἐνεργεῖ*: quod facere
nunquam posset, nisi eæ, quas diximus, notiones an-
tecessissent. Semper enim (dicam Græcè, quò dicam
melius) τῆς διανοίας ἐνεργεία ἢ *ῥῆσις*, ἢ *αἰδέσις ἐργηγεῖται*.
Neq. non idem in ceteris artibus fieri videmus. etiam-
que tum qui syllogismo, tum qui inductione ad ali-
quid probandum vtuntur, eandem viam tenent. illi
enim sumunt τὸ καθόλου, tanquam notum & exploratum
iis quibuscum verba faciunt: hi è singulis rebus, quæ
notæ sint ei quocum disputant, probant τὸ καθόλου. ea-
demque apud rhetoras exemplum & enthymema-
tum ratio est. Duo sunt autem genera prænotionum.

Mureti
Lectio
LIII
25

nam & quæ sit cuiusque vocabuli vis, præcognitum esse oportet, antequàm accedas ad vllam *διδακτικὴν διασπορὴν*, & quæ ponuntur in disputando, vt ea eis præcognoscatur, necesse est. dnæ igitur prænotione *τί ὄσι το λεγόμενον, καὶ ὅτι ἐστὶ*: quarum aliis in rebus aliter tantum necessaria est in aliis vtraque. Iam potestatis iis, quæ dicta sunt, dubitatio quædam exoriri. Si enim discere est cognitionem alicuius rei assequi, quomodo fieri potest, vt è præcedenti cognitione fiat *μάθησις* quid autem opus est doceri, id, quod iam antea prænoueris? ad hanc dubitationem eximendam, ait *Ἀριστοτελες*, *Ἐστὶ δὲ γινώσκειν, τὰ μὲν πρότερον γινώσκοντα, τὰ δὲ ἄλλα λαμβάνοντα ἢ γινώσκοντα*. id est: Fieri autem potest, vt aliquis *γινώσκει* id, quod partim prius *ἔγινώκει*, partim eius eo ipso tempore *λαμβάνει ἢ γινώσκει*. Scio autem hoc verba longè antè ab omnibus interpretibus accipere quorum si sententiam probarem, causa non erat, cur his de rebus verbum facerem. Nunc, rectè an minus alij viderint: certè quidem ab eis toto, vt dicitur, *καθόλου* dissentio. *Τὰ μὲν & τὰ δὲ*, accipio, vt in illo è libro primo De Arte dicendi: *τὰ μὲν, διὰ τὴν ἀπειρίαν, τὰ δὲ, διὰ τὴν ἀλαζονείαν, τὰ δὲ καὶ διὰ ἄλλας αἰτίας ἀνθρώπων*. Ac quamuis posteriore loco vulgò legitur, *ἢ δὲ*, tamen in quibusdam vetustis libris, eam, quam ipsi afferimus, scripturam fuisse, vel de Philopono cognosci potest. neque non libentiùs, pro *γινώσκοντα*, legerem, *γινώσκοντα*, sed tamen nihil refert. Non est igitur absurdum, etiam si quis dicatur discere id, quod antea quodammodo sciebat. sed si diceretur eodem modo discere quo antea sciuerat: id demum absurdum esset. quod *Ἀριστοτελες* ipse his verbis exprimit: *Ἀποπρον γὰρ, ἔκ ἐπὶ ὁ οὐδὲ τίς μάθησκει, ἀλλ' εἰ ὠδὲ. οἷον ἢ μάθησκει, καὶ ὠδ.* ita enim legenda illa sunt, non, vt vulgò leguntur. idque etiam de illa

de illa rudi & inculta, sed fideli vetere translatione cognoscitur. Etenim fieri potest, vt quis vniuersè sciat, omnia frigida habere vim ad inducendum somnum, qui tamen papauer aut lactucam eius generis esse nesciat. Is cum de eorum alterutro idem γνώσει, discet id, quod quodammodo antea sciuerat. quod enim de toto genere scitur, etiam de qualibet parte scitur: sed tamen ita distinctè ac definitè nesciuerat. Ergo τὰ μὲν φέρτερον ἐγνώσεις, τὰ δὲ καὶ ἅμα λαμβάνει τὴν γνώσιν. Sic quoque qui didicit finitiones, postulata, communes sententias, à quibus exorditur Euclides: is cum postea discit, Super proposita linea recta triangulum æquilaterum constitui posse; discit id, quod quodam modo præsciuerat. nam ex illis hoc efficitur. & qui nouit principia, nouit quodammodo conclusionem. non tamen discit, ἢ καὶ ὡς ἐγνώσεις, sed distinctiùs & enucleatiùs. Non autem in omnibus quæ discuntur, διὰ τὸ μέσον τὸ ἐξαπὸν γινώσκεται: imò verò sunt quædam, quæ ἀμέσως cognoscuntur: vt principia, & ea quæ sub sensum cadunt. Mentis enim & sensus ἀμεσῶς cognitio est. Aristoteles eo loco ponit tantum exemplum ἐστὶν καὶ ἐξ ἑαυτοῦ: sed de principiis idem alibi docet. Cum autem vulgò legatur, ὅσα εἶδη τῶν καθ' ἑαυτοῦ τυγχάνει ὄντα, non εἶδη legendum est, sed ἦδη, vt & vetus interpres legit. in quo falsi sunt ij qui se disertos, quàm intelligentes, haberi maluerunt. His autem de rebus disputauerat etiam Aristoteles eo libro qui proximè antecesserat, ἐν τῷ περὶ τῆς ἀποληψίν ἀπάτης. Hæc iudicari cupio ab hominibus & Græcæ linguæ intelligentibus, & te, non verbo, philosophis. ἀγροικοὶ καὶ ἄμωσοι quomodo accepturi sint, ἐφροντίς Ἰπποκράτους.